

СПРАВКА

за научно-методичните, научно-теоретичните и научно-практическите приноси от цялостната научна и научно-приложна дейност, дейност по подготовка на кадри, проектантска, реализаторска и експертна дейност на Член-кореспондент на БАН, проф. д.а.н. арх. АТАНАС КОВАЧЕВ

По своя характер изследванията, анализите, прогнозите, предложени-ята и устройствените модели на автора се отнасят до следните научни и научно-приложни области:

- **ГРАДОУСТРОЙСТВО** (изграждане на основните селищни елементи и устройствени зони в градския организъм; съвременни проблеми в градоустройството в условията на устойчиво развитие – саниране на жилищните сгради и комплекси, изградени по индустриализирани технологии у нас през втората половина на XX век; устойчива архитектура и градоустройство и др.);
- **ТЕРИТОРИАЛНО УСТРОЙСТВО** (проблеми на устройството на територията в национален, регионален и локален обхват);
- **ОЗЕЛЕНЯВАНЕ НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА И ЛАНДШАФТА** (зелените системи в населените места и крайселищните територии - урбанистични аспекти);
- **ЕКОЛОГИЯ** (екологични проблеми на градската и крайградската среда).
- **СТРОИТЕЛСТВО** (инвестиционно проектиране и изграждане на различни в типологично отношение сгради и комплекси).

ОСНОВНИ ПРИНОСИ:

Създава **МЕТОДИКА** за изследване и прогнозиране на елементите на Зелената система на големите и много големите градове в България, която прилага в планирането и проектирането на устройствени схеми и устройствени планове през последните повече от 20 години в: Районна устройствена схема (РУС) на пет общини с център Община Пловдив; Общи устройствени планове (ОУП) на: София и Столична община, Пловдив и Община Пловдив, Варна и Община Варна, Благоевград и Община Благоевград, Шабла и Община Шабла, Бургас, Плевен и Община Плевен, Община Кърджали, община Свищов и още над десет други Общини с перспективен хоризонт 2025-2030-2035 г.; Подробни устройствени планове - Планове за регулация и застрояване (ПУП-ПРЗ) за територии на различни структурни единици и зони (жилищни, производствени, рекреационни) в София и страната (София, Бургас, Благоевград, Велико Търново, Пловдив, Сандански, АЕЦ „Козлодуй“, Дуранкулашко и Шабленсо езера и др.).

Разработва **СТРАТЕГИЯ** за развитие на Зелената система на големите и много големите градове у нас с перспективен хоризонт 2020-2030 г и хипотеза за далекоперспективно развитие до 2050 г., включваща:

- Класификация на зелените площи с извеждане на количествени и качествени показатели за устройството и развитието им чрез изявяване на ограничители и стимулатори за териториално-пространствено развитие на зелената система;

- Предложения за нормиране на зелените площи в условията на различни видове собственост в България в началото на XXI век в три варианта - нисък (песимистичен), среден (реалистичен) и висок (оптимистичен);
- Модели за териториално-пространственото развитие на макроструктурата на градовете;
- Модели за 15-min транспортно-пешеходна достъпност (пешеходен изохрон) до границата на големите паркови територии в населените места;
- Модели за опазване на зелените площи във вътрешнокварталните пространства при реструктуриране на територията на жилищните комплекси в условията на Законите за собствеността и реституцията.
- Предложения за промяна на текстове в нормативните документи по устройство на територията, имащи отношение към формиране на зелената система на селищата.

Дефинира определение за Зелена система:

Зелената система на градовете и другите селищни образувания е съвкупност от функционално-планово и обемно-пространствено свързани парково-урбанистични единици (обществени и обслужващи озеленени площи) в обхвата на селищната и крайселищната територия, отговарящи на количествени параметри и качествени показатели.

Зелената система на градовете при конкретните природни и антропогени условия осигурява биологично активната част от жизнената среда на човека и неговото общество, като осъществява връзка между отделните елементи и устройствени зони на градския организъм с природната среда, и осигурява екологично и естетична среда за развитие на различните човешки функции.

Обогатява историческият анализ на урбанистичното развитие на много големите и големите градове в България чрез изследване на еволюцията на зелената система. Предлага графично моделиране на урбанистичните разработки през повече от 130-годишния период на планово развитие на градовете у нас (от Освобождението до наши дни).

За първи път в нашите условия теоретично обосновава и експериментално прилага в устройственото планиране на София и Столична община идеята за формиране на седем **«Тематични парка»** на територията на Общината като среда за отдих с един водещ приоритет: паркове и гори; минерални води; културно-историческо наследство; спорт и атракции.

ПРИНОСИ В ОБЛАСТТА НА ГРАДОУСТРОЙСТВОТО

А. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТЕОРИЯТА

1. В продължение на повече от 35 години са изследвани основите на теорията и практиката, и съвременни проблеми на градоустройството с оценки и прогнози по разглежданите теми в учебните планове и програми във Факултета по «Екология и ландшафтна архитектура» на Лесотехнически университет, София по дисциплините:

- «Градоустройство и териториално устройство» за образователно-квалификационна степен «Магистър» – специалност «Ландшафтна архитектура»;

- «Основи на градоустройството и териториалното устройство», «Съвременно градоустройство и териториално устройство», «Устройство на територии за рекреационни дейности», «Туризм и културно наследство» и «Устойчив туризм» за образователно-квалификационни степени «Бакалавър» и «Магистър» - специалност «Екология и опазване на околната среда».

Анализирани са различните селищни елементи (урегулирани поземлени имоти, квартали, улици, площади); плановата структура на населените места; характерните особености на видовете зони в градския организъм (жилищни, централни, производствени зони и зони за отдих); въпросите на техническата инфраструктура; основните устройствени планове; актуалните проблеми в съвременното градоустройство (обновяване на центровете на градовете, усвояване на подземното пространство, естетически проблеми на градската среда, енергийни проблеми на градовете, геобиологична мрежа в градоустройството, устойчиво развитие на териториите).

Разработени са учебни програми по посочените дисциплини.

2. Изследвани са проблеми на градоустройството с оценки и прогнози по разглежданите теми в изпълнение на учебния план и програма по дисциплините:

- „Градоустройство I“ и „Градоустройство II“ за образователно-квалификационна степен «Магистър» – специалност «Архитектура» в Архитектурния факултет на Варненски свободен университет «Черноризец Храбър», Варна.

Анализирани са различните селищни елементи, функционални зони, планове и проектни материали в устройственото планиране др.

Разработени са учебни програми по посочените дисциплини.

3. Изявени са съвременни проблеми на градоустройството с оценки и прогнози по разглежданите теми в изпълнение на учебния план и програма по дисциплината:

- «Съвременно градоустройство» за образователно-квалификационна степен «Бакалавър» на програмата по «Екология и опазване на околната среда» в Департамента «Науки за Земята и околната среда» при Нов български университет, София.

Разработените теми са съобразени с дистанционната форма на обучение. Предложени са 12 варианта на тестове за изпит, всеки от които включва по 30 въпроса с множествен избор (верен отговор - една от три възможности).

4. Разработени са учебни програми по дисциплините “Градоустройство”– I (Основи на теорията и практиката на градоустройството); “Градоустройство”– II (Актуални проблеми на съвременното градоустройство); “Архитектурно проектиране”– VI (Градоустройствено решение на малко селище); “Архитектурно проектиране”– XI (Градоустройствено решение на селищен район); “Подготовка на архитектурно задание за проектиране” за образователно-квалификационна степен: “Магистър”, специалност “Архитектура” в Архитектурния факултет на Висшето строително училище “Любен Каравелов”, София.

5. Разработени са учебен план и учебна програма по дисциплината “Екологични основи на урбанистичното планиране и проектиране” за образователно-квалификационна степен “Бакалавър” - специалност “Екология и опазване на околната среда” в Белградския университет „Юнион“, Белград, Сърбия;

6. Изследвани са екологични проблеми на много големите и големите градове, извънселищни територии (крайградски територии), защитени територии (биосферен резерват "Сребърна"). Направени са предложения за постигане на екологосъобразно устройство на селищата и са формулирани градоустройствени методи за планово-пространственото им развитие.

7. Проучени и разгледани са градоустройствени и архитектурни проблеми на малките и средните градове у нас и са направени препоръки отнасящи се до оценката на съществуващи ансамбли и средата като цяло – преосмисляне на значението и ролята на важни градоустройствени феномени в структурата на града.

8. Направен и критичен анализ в развитието на жилищната архитектура в някои страни в чужбина - Италия (Рим, Венеция, Флоренция, Милано, Неапол); Сърбия (Белград); Русия (Москва) с оценка на проблемите и постиженията в изграждане на функционално-плановата, обемно-пространствената и архитектурно-художествената композиция на жилищните структурни единици и предложения за интерпретиране на положителния опит в организацията на жилищните територии у нас.

9. Анализирани са проблемите на детския отдих у нас и в чужбина и е прогнозирано развитието на средата за отдих в България. Изявени са композиционни принципи и са разработени похвати за формиране на ученически лагери и детски комплекси за отдих, отговарящи на съвременните функционални, обемно-пространствени, архитектурно-художествени и други изисквания. Предложена е Методика за проектиране на ученически лагери и комплекси за България.

10. През ракурса на критичен анализ и оценка са разгледани характерни черти и особености на архитектурно-градоустройствената композиция на различни градове или реализацията на отделни, в много случаи дискуссионни, сгради и комплекси в чужбина, както и многообразието на творческите течения, школи и направления в архитектурата в Италия, Русия, Франция, Сърбия, Полша, САЩ и други страни.

11. Направен е опит за портрет на редица изявени творци на съвременната архитектура у нас и в чужбина.

ПРИНОСИ В ОБЛАСТТА НА ГРАДОУСТРОЙСТВОТО

Б. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРАКТИКАТА

12. Разработените и публикувани Монографии по «Градоустройство» и «Съвременно градоустройство» (1999; 2000; 2003; 2013, 2019), които са използвани и като учебници за работа със студентите са изградени на базата на обобщаване на теоретичния и практически опит, и на научните изследвания у нас и в чужбина (анализиран и критически оценен е опитът в областта на градоустройството на повече от 60 страни от всички континенти и региони на света). С наличието на богатия нормативен, текстови и илюстративен материал, както и с направените авторови анализи, оценки, изводи и предложения, те могат да бъдат полезни и за реалната практика (научни работници; административни

служители на различни нива - районни, общински и областни администрации, министерства; проектантите; строители; както и други юридически и физически лица).

13. Извършените анализи и изследвания върху териториално-пространствената структура на озеленените площи в населените места доведоха до формулиране на предложения, които внедрени в практиката водят до формиране на целесъобразно структурирана и правилно нормирана зелена система. Стратегията за развитие на зелената система е апробирана от Дирекция "Зелена система" при Столичната община при разработване на краткосрочна и дългосрочна общинска политика и програма за опазване и развитие на зелената система на София чрез съхраняване на изградените елементи на зелената система в условията на различни видове собственост, реализиране на предвидените по урбанистичните разработки терени за зелената система и резервиране на нови терени за озеленяване.

14. Разработените градоустройствени методи за екологосъобразно планово и пространствено развитие на населените места и извънселищните територии имат практическо значение за устройството на териториите в различни териториални обхвати и създаване на условия и предпоставки за устойчиво развитие на урбанистичните структури.

15. Изявените и теоретично обосновани устройствени, екологични, функционално-планови, обемно-пространствени, художествено-естетически и архитектурни принципи в организацията на структурните елементи и устройствените зони в градския организъм и извънселищните територии са намерили конкретна реализация в творческите авторски концепции при разработване на архитектурно-градоустройствени проекти и реализации, и архитектурни, градоустройствени и паркоустройствени конкурсни разработки.

ПРИНОСИ В ОБЛАСТТА НА ТЕРИТОРИАЛНОТО УСТРОЙСТВО

А. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТЕОРИЯТА.

16. В продължение на повече от 30 години са изследвани основите на теорията и съвременни проблеми на териториалното устройство с предложения по разглежданите теми в изпълнение на учебните планове в Лесотехнически университет по дисциплините:

- "Градоустройство и териториално устройство" за степен "Магистър" – специалност "Ландшафтна архитектура";
- "Основи на градоустройството и териториалното устройство" и "Съвременно градоустройство и териториално устройство" за степени "Бакалавър" и "Магистър" – специалност "Екология и опазване на околната среда".

Разгледани са развитието на едропространствените решения от древността до днешни времена - доктрини от XX век в териториалноустройствената теория и практика; особеностите на съвременното териториално устройство; предпоставките, проблемите и тенденциите за развитие на териториалното устройство в България (селищна мрежа, агломерационни образувания, техническа инфраструктура, демографско развитие, жилищна политика, екологично състояние и др.); стратегията за развитие на териториалното устройство в България; проучва-

нията, проектните материали и планове за териториално устройство в България; оценката на въздействие върху околната среда (ОВОС).

17. Предмет на анализ, оценки и предложения за развитие са съвременни проблеми на териториалното устройство в България (състояние, тенденции и прогнози на урбанизацията и формиране на агломерационните образувания; селищната мрежа в контекста на устойчиво развитие на териториите; жилищната политика в преходния период към пазарно ориентирано стопанство и др.).

18. Проучени са екологични и устройствени проблеми и е разработена подробна класификация на нарушените терени в селищната и крайселищната територия на градовете в България и предложения за използването им при устройство на териториите в условията на устойчиво развитие.

ПРИНОСИ В ОБЛАСТТА НА ТЕРИТОРИАЛНОТО УСТРОЙСТВО Б. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРАКТИКАТА.

19. Разработеният и публикуван учебник по **“Териториално устройство” (2000; 2009)** е изграден на базата на обобщаване на теоретичния и практически опит на научните изследвания у нас и в чужбина. С наличието на богат нормативен, тестови и илюстративен материал, както и с направените анализи, изводи и предложения за устройството на територията може да бъде полезен и за реалната практика в посочената област (научни работници; административни служители на различни нива - районни, общински и областни администрации, министерства; проектанتي; строители; фирми с предмет на дейност - регионално планиране; както и други юридически и физически лица).

20. Анализираните съвременни проблеми на териториалното устройство в България (състояние, проблеми, тенденции и прогнози на урбанизацията и формиране на агломерационните образувания; селищната мрежа в контекста на устойчиво развитие на териториите; жилищната политика в преходния период към пазарно ориентирано стопанство и др.) и направените предложения могат да бъдат приложени в реалната практика при устройство на териториите у нас.